

Da li je radio operator potreban

UDK 347.793.5:621.396.2/6

Brodsko radio stanica je bezbroj puta do sada potvrdila svoju nezamjenjivost u sprečavanju nesreća i pružanju odgovarajućih vrsta pomoći na moru. Isto tako, danas u izmijenjenim okolnostima, ona ostaje nezabavljiva faktor svake akcije traganja i spašavanja (SAR) kao i svih ostalih mjera i potreba koje se poduzimaju u cilju zaštite ljudskih života. Ali njen budući sadržaj, a posebno izmijenjeni način prijenosa priopćenja, doveo je u pitanje daljnje postojanje dosadašnjeg načina rada pomorske radio službe.

Naime, ubrzani napredak na polju radio komunikacije nije mogao zaobići brodsku radio stanicu, pak je usavršavanjem i prijenosom suvremenijim uređajima, s razlogom postavljeno pitanje izmjene koncepcije pomorske radio službe, koja je od svojih početaka do danas doživjela vrlo male promjene.

Inače, pomorska radio služba je vrlo mlada. Ona je u pomorstvu uvedena tek početkom ovog stoljeća, da bi svoje pravno reguliranje uobliku konvencije doživjelo 1906. god. Na svojem relativno kratkom putu možemo je promatrati u tri različita razdoblja.

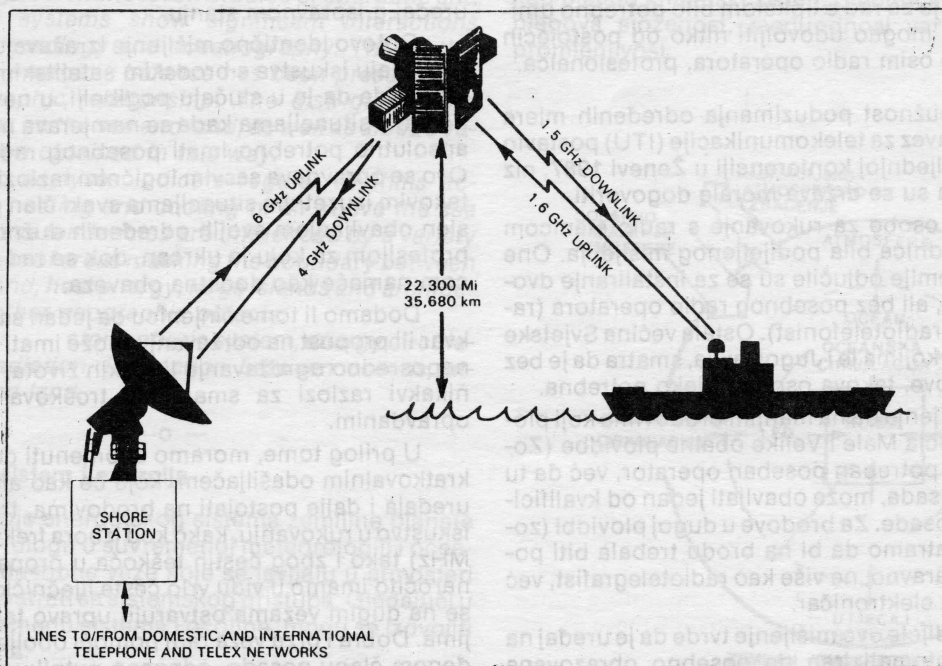
Prvo je razdoblje započelo početkom ovog stoljeća, a trajalo je do pedesetih godina kada se počela masovno uvoditi radiotelefonija. To vrijeme karakterizira apsolutna dominacija radiotelegrafije kao jedinog i isključivog načina prijenosa priopćenja i osobe radiotelegrafiste kao nezamjenjivog člana posade.

Drugo razdoblje od pedesetih godina do danas karakterizira paralelno postojanje radiotelegrafije i radiotelefonije. Pojava jeftinije i jednostavnije radiotelefonije

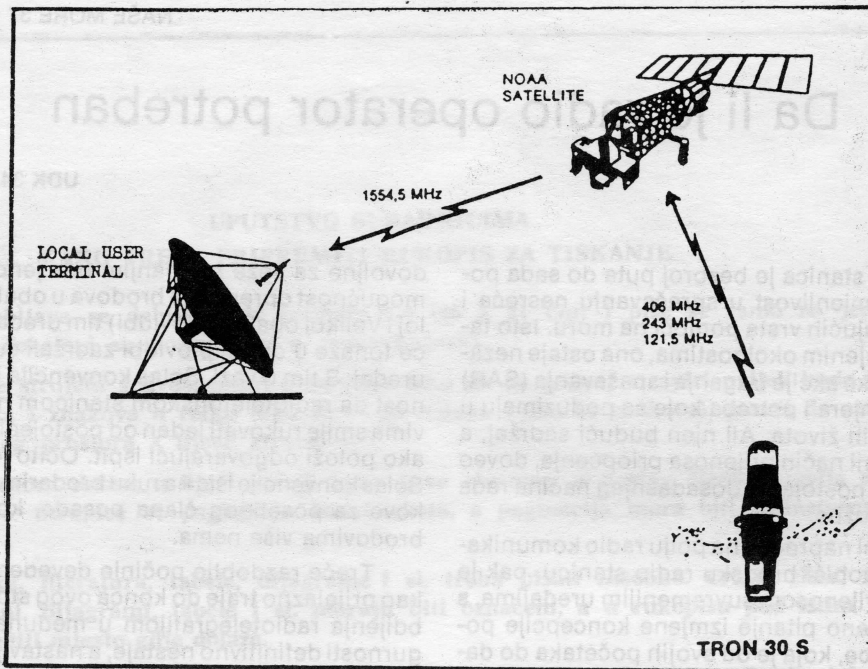
dovoljne za veze na manjim udaljenostima otvorila je mogućnost opremanja brodova u obalnoj plovidbi (Maloj i Velikoj obalnoj plovidbi) tim uređajima. Brodovi veće tonaže u dugoj plovidbi zadržali su radiotelegrafski uređaj. S tim u vezi, Solas konvencija je pružila mogućnost da radiotelefonikom stanicom na manjim brodovima smije rukovati jedan od postojećih članova posade ako položi odgovarajući ispit. Očito je takova odredba Solas konvencije išla na ruku brodarima smanjujući troškove za posebnog člana posade, kojeg sada, na tim brodovima više nema.

Treće razdoblje počinje devedesetih godina, koje kao prijelazno traje do konca ovog stoljeća kada služba bdijenja radiotelegrafijom u međunarodnoj službi sigurnosti definitivno nestaje, a nastavlja se isključivo radiotelefonijom i teleksom.

Naime, od 1992. do 1999. god. uvodi se prijelazni period radio primjene novog Svjetskog pomorskog sustava pogibelji i sigurnosti (GMDSS). Poslije tog perioda napušta se potpuno koncepcija sadašnjeg načina obavještanja, koji je zbog svojih nedostataka bio ograničenog dometa. Novi Sustav, naime, zasniiva obavještanje na potpuno novim tehnikama, kao što su satelitsko komuniciranje (SATCOM) i pozicioniranje (SATNAV), digitalni selektivni poziv (DSC), zemaljske i satelitske radio plutače (EPIRB) i još niz novih uređaja. Prema tome, opremanje brodova s radio uređajima visokog stupnja automatizacije uz praktično ukidanje morzeove radiotelegrafije dovodi u pitanje daljnje postojanje radiotelegrafiste na brodu.

Komunikacija brod - kopno i kopno - brod preko satelitskog transpondera za potrebe komercijalnog servisa i slučaja opasnosti

Ilustracija upotrebe plutače »EPIRB-a Tron 30 S« u sistemu pomorskih komunikacija za opasnost i pružanje pomoći na moru

Kada pogledamo razvoj pomorske radio službe do današnjih dana, odmah uočavamo da je u lancu prijennosa vijesti zatajio upravo onaj dio koji je u neizmijenjenom obliku zadržao svoj sadržaj i formu, a to je ručno tipkalo kojim su se prenosile poruke morze telegrafijom. Ne samo što je takav način prijennosa postao prespor, pa prema tome i kočnica sve većim zahtjevima u pomorstvu, već je za rad s tipkalom bilo potrebno umijeće kojem nije mogao udovoljiti nitko od postojećih članova posade osim radio operatora, profesionalca.

Uviđajući nužnost poduzimanja određenih mjera Međunarodni savez za telekomunikacije (ITU) postavio je na svojoj posljednjoj konferenciji u Ženevi 1987. niz pitanja o kojima su se države morale dogovoriti.

U pogledu osobe za rukovanje s radio stanicom Svjetska je zajednica bila podijeljenog mišljenja. One najrazvijenije zemlje odlučile su se za instaliranje dvostrukog uređaja, ali bez posebnog radio operatora (radiotelegrafist ili radiotelefonist). Ostala većina Svjetske zajednice među kojima je i Jugoslavija, smatra da je bez obzira na troškove, takova osoba prijeko potrebna.

Naše je mišljenje da na manjim brodovima koji plove unutar područja Male i Velike obalne plovidbe (Zona A1 i A2) nije potreban poseban operator, već da tu službu, kao i do sada, može obavljati jedan od kvalificiranih članova posade. Za brodove u dugoj plovidbi (zona A3 i A4) smatramo da bi na brodu trebala biti posebna osoba. Naravno, ne više kao radiotelegrafist, već radio operator - elektroničar.

Oni koji ne dijele ovo mišljenje tvrde da je uređaj na brodu toliko automatiziran da posebno obrazovana osoba nije niti potrebna, pa da se na taj način smanjuju ionako visoki troškovi održavanja broda.

Mi, međutim, ne mislimo da je pitanje dijela troškova, koji se odnose na posebnog radio operatora toliki da bi on bio valjani razlogom za takovu odluku. Nesporno je, u što smo se bezbroj puta uvjerali, da je postojanje radio operatora na brodu veća garancija da će u izvanrednim prilikama veza funkcionirati bolje, kao i da njegov profesionalni renome pruža određenu garanciju da je uređaj u ispravnom stanju.

Gotovo identično mišljenje izražavaju oni pomorci koji imaju iskustva s brodskim satelitskim terminalom. Oni tvrde da je u slučaju pogibelji, u nevremenu, odnosno u situacijama kada se namjerava napustiti brod, apsolutno potrebno imati posebnog radio operatora. Ovo se opravdava sasvim logičnim razlozima, tj. da je u takovim izuzetnim situacijama svaki član posade zaposlen obavljanjem svojih određenih dužnosti vezanih s profesijom za koju je ukrcan, dok se rad s radio stanicom nameće kao dodatna obaveza.

Dodamo li tome činjenicu da jedan sasvim banalan kvar ili propust na održavanju može imati za posljedicu neposredno ugrožavanje ljudskih života, onda nam se nikakvi razlozi za smanjenje troškova ne smatraju opravdanim.

U prilog tome, moramo spomenuti da rukovanje s kratkovalnim odašiljačem, koje će kao alternativni dio uređaja i dalje postojati na brodovima, traži određeno iskustvo u rukovanju, kako kod izbora frekvencija (4 - 25 MHz) tako i zbog čestih teškoća u propagaciji. Ovdje naročito imamo u vidu vrlo česte liječničke savjete koji se na dugim vezama ostvaruju upravo takovim uređajima. Dobra i brza veza radi pomoći oboljelom ili ozlijeđenom članu posade, odnosno putniku rječito govori u prilog posebne osobe radio operatora kao profesionalca. A broj takovih veza je zaista impresivan.